

Dzień dobry,

Dzisiejsza lekcja poświęcona będzie interpretacji i analizie wiersza Jana Andrzeja Morsztyna pt. „Cuda miłości”. Chciałabym, abyście na podstawie tego utworu zobaczyli, **na czym polegał koncept w poezji barokowej, o którym była mowa na ostatniej lekcji**. Dowiedzie się również, czym jest sonet oraz po jakie środki stylistyczne chętnie sięgali poeci epoki baroku.

Przepiszcie do zeszytu temat lekcji, a następnie zróbcie notatkę. Prześlijcie jej zdjęcie do 04.05.2020r. na adres agga.wika@gmail.com

TEMAT: Miłość według Jana Andrzeja Morsztyna.

Notatka:

1. Podajcie definicję sonetu.
2. Napiszcie, czym jest puenta.
3. Wypiszcie środki stylistyczne z tabeli.

Otwórzcie, proszę, stronę z wierszem. Link poniżej. (Kliknij: *Czytaj online*. Możesz na tej stronie też posłuchać tego wiersza.) Czytając lekcję, analizujcie jednocześnie tekst utworu.

<https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/cuda-milosci-przebog-jak-zyje-serca-juz-nie-majac/>

Wiersz „Cuda miłości” ma formę **sonetu**. Dwie pierwsze zwrotki mają po cztery wersy, dwie kolejne po trzy. Rymy w pierwszej i drugiej zwrotce są okalające (**abba**):

Pierwsza zwrotka: *mając – kochając, czuję – psuję.*

Drugiej zwrotka: *pałając – opływając, próbuję – postępuję.*

W trzeciej i czwartej zwrotce układają się według schematu **cde cde**:

dziewczyny – czyny, stronić – bronić, oczy – wskoczy.

Sonet – utwór poetycki składający się z czterech zwrotek, o określonym układzie rymów. Dwie pierwsze strofy są czterowersowe i zazwyczaj mają charakter opisowy lub narracyjny. Dwie ostatnie zwrotki liczą po trzy wersy i zwykle są liryczne albo refleksyjne.

Podmiot liryczny wiersza to ktoś prawdopodobnie nieszczęśliwie zakochany, gdyż opowiada o cudach, które wyzwala miłość. Zadaje sobie pytania i sam sobie na nie odpowiada. Cuda, o których mówi, nie są nacechowane pozytywnie. Mężczyzna zastanawia się, dlaczego postępuje tak, a nie inaczej, zastanawia go to, w jaki sposób jeszcze żyje, skoro nie ma już serca, jak to jest możliwe, że czuje w sobie wewnętrzny ogień, skoro już jest martwy i dlaczego dba o ten ogień, skoro on go niszczy. Nie potrafi wytłumaczyć sobie również tego, iż ogień, jaki w nim płonie, nie jest w stanie wysuszyć jego łez. Zastanawia się także nad tym, dlaczego nie może zgasić ognia swoimi łzami i dlaczego musi unikać oczu dziewczyny, skoro dostrzega w nich całą radość świata. W ostatniej zwrotce pada odpowiedź na te wszystkie pytania – **to miłość przyczynia się do tych cudów i nie ma takiej siły, która mogłaby obronić człowieka przed działaniem tego uczucia. Nawet rozum nie jest w stanie przezwyciężyć miłości**. Ostatnie stwierdzenie jest **puentą** tego utworu.

Puenta (pointa) - krótkie, często dowcipne, podsumowanie jakiejś wypowiedzi lub utworu literackiego.

Na ostatniej lekcji mówiliśmy, że w poezji barokowej istotny był koncept, czyli pomysł na oryginalny sposób przedstawienia tematu. Zastanówmy się, na czym on polega w tym wierszu. **Zwróćcie uwagę na to, że poeta wykorzystał liczne środki stylistyczne.** (Wyjaśnienie środków stylistycznych znajdziecie na końcu lekcji.)

- **Hiperbola i wykrzyknienie:** „Przebóg!” – nadaje utworowi rozpaczliwy charakter
- **Pytania retoryczne** – cały wiersz składa się z pytań, poza ostatnią zwrotką.
- **Paradoksy** – osoba mówiąca przedstawia różne sprzeczne zjawiska, np. życie bez serca, upodobanie do cierpienia.
- **Przerzutnie** – część zdania przeniesiona została do następnego wersu, np. „Ponieważ wszystkie w oczach u **dziewczyny/Pociechy(...)**”
- **Metafory** – np. „(...) w sidło z rozumem swym wskoczy.”

Środki stylistyczne, po które chętnie sięgali poeci barokowi. (Wykorzystywane też są w innych epokach.)

Środek stylistyczny	Przykład
Anafora – powtarzanie tych samych wyrazów na początku każdego wersu	<i>Biały śnieg świeżo spadły(...) Biały kwiat lilijowy(...)</i> J.A. Morsztyn, <i>O swej pannie</i>
Antyteza – zestawienie dwóch przeciwstawnych zdań	<i>Ty jednak milczysz, a mój język kwili.</i> J.A. Morsztyn, <i>Do trupa</i>
Elipsa – pominięcie w wypowiedzi wyrazu lub wyrazów, których łatwo się domyślić	<i>Ząb szkapią kością, włosy pajęczyną(...)</i> Zamiast: Ząb [jest] szkapią kością(...) J.A. Morsztyn, <i>Niestatek</i>
Hiperbola – wyolbrzymienie jakiejś cechy lub sytuacji	Nie tyle wiosna kwiatów, lato kłosów, Jesień owoców i organy głosów, Gwiazd jasne niebo, piasku morskie brzegi, Kropel spory deszcz, spłachcia gęste śniegi, Nie tyle mają i jeziora trzciny, Jak ja mam bólu dla swej Katarzyny. J.A. Morsztyn, <i>O sobie</i>
Inwersja – szyk przestawny – nadaje uroczysty, niezwykły charakter wypowiedzi	Gęstego pełen garniec błota Zamiast: Garniec pełen gęstego błota W. Potocki, <i>Człowiek</i>
Oksymoron – zestawienie słów, pojęć zawierających sprzeczność.	Mróz gorejący, a ogień lodowy J.A. Morsztyn, <i>Vaneggiar d'una innamorata</i>
Paradoks – sformułowanie zawierające myśl niezgodną z powszechną wiedzą, przekonaniem	Prędzej niemy zaśpiewa, i ten, co szaleje, Co mądrego przemówi(...) J.A. Morsztyn, <i>Niestatek</i>
Przerzutnia – przeniesienie części zdania do następnego wersu; urozmaica to rytm wiersza	Ty masz związane ręce, ja wolności Zbywszy mam rozum łańcuchem powity J.A. Morsztyn, <i>Do trupa</i>